



Turist Rehberliği Öğrencilerinin Uzaktan Eğitim Kavramına Bakış Açıları

Concept of Distance Education: From Perspective of Tourism Guidance Students

Kamil YAĞCI¹

Mahmut EFENDİ²

Süreyya AKÇAY³

¹ Doç. Dr., Pamukkale Üniversitesi, kyagci@pau.edu.tr

² Dr., efendimahmut926@gmail.com

³ Öğr., Gazi Üniversitesi, akcaysureyya@gmail.com

Gönderilme Tarihi / Submitted : 21.06.2019

Düzeltilme / Resubmitted (1) : 02.07.2019

Düzeltilme / Resubmitted (2) : 31.07.2019

Kabul / Accepted : 01.08.2019

Özet

Teknolojinin baş döndürücü hızla ilerlediği günümüzde klasik eğitim modellerinde yaşanan dönüşümler bir sınıf içinde olma zorunluluğunun olmadığı uzaktan eğitim modellerinin yaygınlaşmasını mümkün kılmaktadır. Öğrenen ve öğretenlerin derslere devamlılığının zaman ve mekân bakımından belirlenmiş yerlerde düzenli olarak bir araya getirilmesiyle gerçekleşen örgün turist rehberliği eğitiminin aksine uzaktan turist rehberliği eğitimi, çeşitli iletişim yolları aracılığıyla, öğrenenler ile öğretenlerin eğitim süresi boyunca fiziksel ortamlarda bir araya gelmelerine gerek kalmadığı eğitim fırsatları sağlayabilir. Bu araştırmanın amacı, lisans düzeyinde örgün eğitim kurumlarında turizm eğitimi alan turizm rehberliği öğrencilerinin turist rehberliği uzaktan eğitim yöntemi konusundaki görüşlerini belirlemektir. Araştırmanın örneklemini Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Turizm Rehberliği Bölümü'nde 2018-2019 Akademik Yılı Güz Dönemi'nde örgün öğrenimine devam eden 25 lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma derinlemesine bilgi sahibi olunabilmesi için nitel araştırma deseninde tasarlanmış olup veri toplamak amacıyla araştırmacılar tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış soru formu kullanılmıştır. İçerik analizi yöntemi ile elde edilen verilerden ortaya çıkan bulgulara göre araştırmaya katılanların turist rehberliği uzaktan eğitim

yönteminin maddi veya zaman açısından kısıtlı bulunanların eğitim almalarında alternatif bir yöntem olarak değerlendirdikleri fakat yüz yüze alınan eğitim kadar etkili olamayacağını düşündükleri ortaya çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Turist Rehberliği, Uzaktan Eğitim, Turizm

Abstract

In today's world where technology is advancing at a dizzying pace, the transformations experienced in classical education models enable the spread of distance education models in which there is no obligation to be in a classroom. Unlike formal tourist guidance education, where the attendance of learners and teachers to classes is regularly brought together in designated places in terms of time and place, distance tourist guidance education can provide education opportunities through various communication paths where learners and teachers do not need to come together in physical environments during the education period. The aim of this study is to determine the opinions of tourism guidance students who receive tourism education at undergraduate level formal education institutions about distance guidance method of tourist guidance. The sample of the study consists of 25 undergraduate students who continue their formal education in the Fall Semester of 2018-2019 Academic Year at the Tourism Guidance Department of the Dedicated Aydın Adnan Menderes University. The research was designed in a qualitative research design in order to gain in-depth knowledge and a semi-structured questionnaire was used to collect data. According to the findings of the data obtained from the content analysis method, it is seen that the participants of the study consider the distance guidance method as an alternative method for the education of those who are financially or time constrained, but think that it cannot be as effective as the face-to-face education.

Keywords: Tourist Guidance, Distance Education, Tourism

GİRİŞ

Günümüzde bilgi teknolojilerinin hızlı gelişimi ile internetin günlük hayatın içerisinde sıklıkla kullanılması, her sektörde olduğu gibi turizm sektörünün de etkilenmesine neden olmaktadır (Buhalis ve Law, 2008). İletişim, ulaşım, seyahat ve konaklama seçenekleri farklı kültürlerin bir araya gelmesine, dolayısıyla, dünya turizm sektöründeki değişimleri beraberinde getirmiştir. Bunun yanında kaliteli ve eğitimi

işgücü ihtiyacını artırmaktadır. Bu durum ülkelerin turizm eğitimi politikalarını da etkilemekte ve yaşanan gelişmeler örgün olarak turizm eğitimi veren üniversiteler yanında uzaktan eğitim veren üniversitelerin de yaygınlaşmasını sağlamaktadır (Deale, 2013).

Genel anlamda eğitim; bilgi, beceri ve yeteneklerin geliştirilmesi, kazanılması sürecidir (Aksu ve Bucak, 2012). Mesleki eğitimin bir parçası olan turizm eğitimi ise, turizm bilincini arttırmaya yönelik, bilgi, beceri ve yeteneklerin geliştirilmesini sağlayan, turizm endüstrisinde çalışanların mesleki bilgisini arttırmaya yönelik faaliyetlerin tamamıdır (Hacıoğlu ve GÜDÜ Demirebulat, 2014; Olcay, 2008). Bu faaliyetler ile uzun vadeli kaynakların varlığına odaklanmak yoluyla saygı ve konukseverlik davranışlarını; dini, dili, ırkı, milliyeti ve düşüncelerine göre herhangi bir ayırım gözetmeden eşit hizmet sunma anlayışını geliştirmek hedeflenmektedir (Edinç ve Yılmaz, 2012). Ayrıca bu eğitim teorik bilgilerin gerçek hayatla bütünleşmesi, turizmin, ekonomik ve sosyal kalkınmadaki değerinin anlaşılması, kalifiye işgücü yetiştirmek, turizm bilincini olumlu yönde geliştirmek için son derece önemlidir (Olcay, 2008).

Türkiye’de turizm eğitimi, örgün eğitim ve yaygın eğitim olmak üzere iki şekilde verilmektedir. Örgün eğitim önceden belirlenmiş bir plan çerçevesinde eğitim kurumlarında verilmektedir (Dağdeviren, 2007). Örgün eğitim ortaöğretim, önlisans, lisans ve lisansüstü derecelerinde Milli Eğitim Bakanlığı ile üniversiteler bünyesinde sürdürülmektedir. Yaygın eğitim ise yine Milli Eğitim ve Kültür Turizm Bakanlıkları, Belediyeler, İş ve Meslek Kuruluşları, Halk Eğitim Merkezleri, Uzaktan eğitim veren üniversiteler yoluyla gerçekleştirilmektedir (Ünlüönen ve Boylu, 2005; Üzümcü, Alyakut ve Günsel, 2015).

LİTERATÜR İNCELEMESİ

Uzaktan eğitim, yüz yüze gerçekleşecek eğitimlere katılamayan bireylerin çeşitli iletişim yolları aracılığıyla, öğrenenler ile öğretmenlerin eğitim süresi boyunca fiziksel ortamlarda bir araya gelmelerine gerek kalmaksızın eğitim almalarına olanak sağlayan programları içermektedir (Beldarrain, 2006; Çoban, 2012). On sekizinci yüzyıl dolaylarında basılı yollarla gerçekleşen bu eğitim programları günümüzde basılı materyallerin yanı sıra bilişim teknolojilerinin hızlı gelişimi sayesinde elektronik

ortamlara taşınmış ve eş zamanlı eğitim uygulamaları uzaktan eğitim programlarında (Afifi, 2011) kurumsal düzeyde uygulanabilir duruma gelmiştir (Çoban, 2012).

Uzaktan eğitim araçları ise, mobil telefonlar, internet bağlantısı olan bilgisayarlar, TV-Radyo yayınları, basılı materyaller ve slayt gösterileri olarak örneklendirilebilir (Beldarrain, 2006; Sahin ve Balta, 2007). Özellikle de e-öğrenme modelleri, zaman ve mekân engellerini aşarak turizm eğitiminin devamlılığı hatta mesleki gelişimin devamlılığı açısından faydalı bulunmaktadır (Sigala, 2002; Olcay ve Döş, 2016). Bu faydaları deneyimlemeleri ve e-öğrenme ortamlarında etkili katılımı sağlamak için teknolojinin öz-yeterliliğini, teknolojinin algılanan yararlılığını ve e-öğrenmenin avantajları hakkında turizm öğrencilerinin yönlendirilmesi gerekmektedir (Sigala, 2013).

Sahin ve Balta (2007), turist rehberliği staj uygulamasının yer aldığı bir sanal deney turunu uzaktan eğitim yoluyla deneyimleyen turist rehberliği bölümü öğrencilerinin geleneksel eğitim yöntemleri yoluyla eğitim alan ve bu turu deneyimleyen öğrencilere göre %16 daha başarılı oldukları gözlemlenmiştir.

Yaygın kullanılan sosyal medya uygulamaları yoluyla tasarlanan deneyimsiz turist rehberlerinin yabancı dil seviyelerini farklılaştırmak için geliştirilen bir eğitim programında, sınıf içi eğitim alan öğrencilerle aktif faaliyette bulunan ve deneyimlerini sosyal ağlar üzerinden paylaşan turist rehberlerinin, gerçekleştirdikleri online bilgi akışı sayesinde öğrencilerin yabancı dil ile ilgili tutumlarında olumlu rol oynadıkları görülmüştür (Zaitseva vd., 2017).

Deale (2013), Amerika'da sanal çevirim içi ortamlarda gerçekleştirilen turizm eğitimi deneyimleri yaşayan öğrencilerin değerlendirildiği araştırmasında, katılımcı öğrencilerin çoğunluğu tarafından bu deneyim pozitif bir deneyim olarak algılansa da bu sanal ortamların konaklama ve turizm eğitiminde bir öğrenme aracı olarak nasıl kullanılacaklarının ayrıntıları hakkında az bilgiye sahip olduklarını ortaya koymaktadır.

Turist rehberliği eğitimi ise, örgün veya yaygın eğitim kurumlarında, nitelikli turist rehberleri yetiştirmek amacıyla gerçekleştirilen bir mesleki eğitim türü olarak tanımlanabilir (Eker ve Zengin, 2016; Kürkcü, 2016).

6326 sayılı turist rehberliği meslek kanununa göre rehber olmanın iki yolu mevcuttur (TUREB, 2018).

1. Üniversitelerin turist/turizm rehberliği bölümlerinin ön lisans, lisans veya yüksek lisans programlarından mezun olmak veya,
2. Turist Rehberleri Birliği tarafından açılan sertifika programını başarıyla bitirmektir.

Yukarıdaki mezuniyet şartlarını yerine getirerek yabancı dil yeterliliğine sahip olanlar, mesleğe kabul başvurularını Kültür ve Turizm Bakanlığına yaparak mesleklerini icra etmek için gerekli çalışma ruhsatnamelerini elde ederek meslek hayatına atılabilmektedirler (Turist Rehberliği Mesleği Kanunu, 2012). Turist rehberi sahip olduğu ruhsatname yoluyla 6326 sayılı kanun gereğince acentelerin tur ile ilgili faaliyetlerini belirlenen çerçevelerde tüketicilerine sunmakla ve yönetmekle sorumludur (TUREB, 2012).

Turist rehberi, kanun ve yönetmelik gereklerini yerine getirerek mesleğe kabul edilmiş turist rehberliği hizmeti sunan gerçek kişilerdir. Turist rehberleri, gruplar veya kişilere seyahat acentesi faaliyeti niteliği dışında, seçmiş oldukları dili kullanarak ülkenin, kültürünü, turizm, sosyal, çevre ve doğa ile benzeri değerlerini tanıtır ve gezdiren kişilerdir. Seyahat acentalarından tüketicilerin satın aldıkları faaliyetleri belirlenen yazılı çerçevelere bağlı olarak gerçekleştirilen kişilerdir (Turist Rehberliği Meslek Yönetmeliği, 2014; Yenipınar ve Zorkirişçi, 2013).

Türkiye’de faaliyet gösteren Rehberler Birliği Odası’na kayıtlı 10500 civarında rehber bulunmaktadır (TUREB, 2018). Mevcut rehber sayısına katkıda bulunacak olan turizm rehberliği eğitiminin güncel durumu ise aşağıdaki Tablo 1’de gösterilmiştir.

Çizelge 1. Turist Rehberliği Eğitimi veren Üniversitelerin Program ve Kontenjan Sayıları

PROGRAM	2014		2015		2016		2017		2018	
	Prog. Sayısı	Kontj.	Prog. Sayısı	Kontj.	Prog. Sayısı	Kontj.	Prog. Sayısı	Kontj.	Prog. Sayısı	Kontj.
Ön Lisans	14	780	14	812	17	1367	36	1202	45	1843
Lisans	15	885	17	1167	21	1510	33	1237	40	1717
Lisansüstü	1	15	3	37	5	101	9	195	11	232

Kaynak: <https://yokatlas.yok.gov.tr>; Aslantürk vd., 2016; ÖSYM, 2018; İşçeli ve Kılıç, 2018; <http://turizm.aku.edu.tr>; sbe.nevsehir.edu.tr; <http://www.selcuk.edu.tr>; tf.ogu.edu.tr; le.ahbv.edu.tr; <http://www.mersin.edu.tr>; <http://www.balikesir.edu.tr>; <http://turizm.akdeniz.edu.tr>; <http://turizm.giresun.edu.tr>; ebyes.ege.edu.tr; sbe.batman.edu.tr.

Türkiye’de 2018 yılı itibariyle 45 önlisans, 40 lisans ve 11 lisansüstü program olmak üzere üniversitelerde toplam 96 program ile turist rehberliği eğitimi verilmekte, kontenjan sayısı ise yaklaşık 3800 dolaylarında seyretmektedir. Bu üniversitelerin eğitim verdikleri programlar; “Turizm Rehberliği”, “Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği” şeklinde isimlendirilmiş olup örgün öğretim ve uzaktan öğretim yoluyla eğitim- öğretim faaliyetlerinde bulunmaktadır.

Uluslararası düzeyde Yunanistan, İngiltere, İspanya ve Avusturya gibi Avrupa Birliği ülkeleri ile Türkiye’de lisans düzeyinde eğitim veren turist rehberliği eğitim programları karşılaştırıldığında, Türkiye’deki üniversitelerin teknik bilgi veren dersler (iletişim ve sunum teknikleri gibi) konusunda yetersiz kaldığı görülmektedir (Yenipınar ve Zorkirişçi, 2013). Türkiye’de lisans düzeyinde eğitim veren üniversitelerin turist rehberliği programları dersleri ile sertifika programlarında yer alan ve okutulması zorunlu olan derslerin karşılaştırıldığında ise, sertifika programının zorunlu tuttuğu bazı derslerin üniversite bölümlerinde seçmeli olarak (meslek etiği, halk bilimi ve el sanatları, turizm sosyolojisi, müzecilik, Türkiye’nin flora ve faunası) okutulduğu görülmüştür (İşçeli ve Kılıç, 2018). Bu durumun turist rehberliği eğitiminde standartlaşma sorununu dolayısıyla eğitim sistemlerinin bakanlık kursları veya önlisans programlarından vazgeçilerek sadece lisans seviyesinden başlamak suretiyle yeniden düzenlenmesi gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır (Kürkçü, 2016; Türker vd., 2012). Yine arz fazlası turist rehberi yetiştirilmesi ile beraberinde gelen işsizlik sorunu eğitim sistemi ile ilgili değişiklik ihtiyacının ivedilikle gerçekleştirilmesi gerektiğinin bir göstergesi olmaktadır (Kürkçü, 2016).

Türkiye’de turizm rehberliği eğitimi veren üniversite programları arasında örgün eğitim yanında uzaktan eğitim veren üniversiteler de mevcuttur. Literatür incelendiğinde, ister örgün ister uzaktan eğitim olsun rehberlik eğitimi ile ilgili değerlendirmelerin (Eker ve Zengin, 2016; Olcay ve Döş, 2016; Sigala, 2013; Türker vd., 2012; Yenipınar ve Zorkirişçi, 2013) yapıldığı görülmüş fakat turizm rehberliği eğitimini örgün yöntemle alan öğrencilerin rehberlik uzaktan eğitim programlarına bakış açılarının incelendiği çalışmalara rastlanmamıştır. Bu çalışmanın, turist rehberliği eğitiminde standartlaşmayı sağlamak ile ilgili örgün eğitim öğrencilerinin uzaktan eğitim programlarına bakış açılarını ortaya koymak için önemi ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle bu çalışmada, turizm

rehberliği örgün eğitim kurumlarında eğitim alan üniversite öğrencilerinin turizm rehberliği uzaktan eğitim programları konusundaki görüşleri ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Lisans düzeyinde, örgün eğitim kurumlarında, turizm eğitimi alan turist rehberliği öğrencilerinin turist rehberliği uzaktan eğitim yöntemi konusundaki görüşlerini belirlemek bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Bu amaç doğrultusunda Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Turizm Rehberliği Bölümü'nde örgün eğitim yöntemiyle turizm rehberliği eğitimi alan lisans öğrencilerinin görüşlerinin belirlenmesinde derinlemesine bilgi sahibi olunabilmesi için nitel araştırma yöntemi seçilmiştir. Nitel araştırmalar, genellemeler yapmayı mümkün kılmayan sistematik yapılar olmayıp, yalnızca incelenen olay veya olguları göstermeye odaklı, aynı zamanda araştırma sürecinin farklı durumlarda da farklı sonuçlar ortaya koyabileceğini gösteren teori oluşturmayı da mümkün hale getirmektedir (Yıldırım, 2010). Bu tür araştırmaların gerçekleştirilmesinde, araştırmanın amacına ve yöntemine uygun oluşturulan yanıt aranacak araştırma sorusu ise aşağıdaki gibidir:

- Lisans düzeyinde örgün eğitim kurumlarında turizm eğitimi alan turizm rehberliği öğrencilerinin turist rehberliği uzaktan eğitim yöntemi konusundaki görüşleri nelerdir?

Ayrıca araştırmanın problemin çözümlüne ulaşmayı sağlayan alt sorularda aşağıdaki gibidir:

- Turist rehberliği örgün eğitim alan lisans öğrencilerinin üniversitelerin uyguladıkları uzaktan eğitim programları hakkında herhangi bir bilgileri var mıdır?
- Turist rehberliği örgün eğitim alan lisans öğrencileri halen okumakta oldukları bölüm yerine turist rehberliği üzerine bir uzaktan eğitim programına devam etmiş olmayı istemekte midirler?
- Turist rehberliği örgün eğitim alan lisans öğrencilerine göre turist rehberliği uzaktan eğitim programının olumlu/olumsuz yönleri nelerdir?
- Turist rehberliği örgün eğitim alan lisans öğrencileri turist rehberliği uzaktan eğitim programını tamamlamayı rehberlik mesleğinin icrası (meslekte çalışabilmek) için yeterli buluyorlar mıdır?

- Turist rehberliği örgün eğitim alan lisans öğrencilerinin turist rehberliği uzaktan eğitim programlarının yaygınlaştırılması/azaltılması hakkındaki düşünceleri nelerdir?
- Turist rehberliği örgün eğitimi alan lisans öğrencileri, turizm rehberliği eğitimi faaliyetlerini etkin öğrenmeye katkısı açısından değerlendirirken; uzaktan eğitim biçimi ile yüz yüze eğitim biçimi arasında fark olacağını düşünüyorlar mıdır?

YÖNTEM

Araştırma nitel araştırma deseninde tasarlanmıştır. Veri kaynağını ise araştırmanın odaklandığı olguyu yaşayan ve bu olguyu yansıtabilecek bireyler oluşturmaktadır. Bu nedenle araştırma evrenini Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Turizm Rehberliği Bölümü'nde örgün eğitimi gören lisans öğrencileri oluşturmaktadır. Bu çalışmada Aydın Adnan Menderes Üniversitesi'nin seçilme sebepleri ise; hem turizm rehberliği lisans eğitimi veren programın varlığı hem de zaman ve maliyet gibi kısıtlar sebebiyle ulaşılabilir olmasıdır. Araştırma evreninin tamamına ulaşmakta zaman, maliyet gibi kısıtlar olması nedeniyle bu araştırmanın yürütülmesinde örneklem yoluna gidilmiştir. Nitel araştırmalarda "... örneklem genelde amaçlı bir şekilde araştırma sorularına ve incelenecek olaya uygun olarak seçilir" (Yıldırım, 2010: 83). Bu nedenle amaçlı örneklem yoluyla yürütülen bu çalışmada, ölçüt örneklem yöntemi kullanılmış, burada kullanılan ölçüt ise, örgün eğitim yöntemiyle turizm rehberliği eğitimi alan lisans öğrencilerinin derslerine devam etmeleri olarak belirlenmiştir. Aydın Adnan Menderes Üniversitesinin örgün eğitim programında turizm rehberliği eğitimi alan lisans öğrencileri örneklem olarak çalışmaya dâhil edilmiştir.

Nitel araştırmalarda amaç genellemeler yapmak olmadığından, olay ya da olguları derinlemesine anlamaya çalışmanın önemi, bu olgu ya da olayları ölçmekten daha büyüktür. Bu nedenle, araştırmanın amacına göre belirlenmiş daha küçük bir örneklem grubuyla çalışmak, geniş örneklem kitlesiyle çalışmaktan daha faydalı olmaktadır (Akıncı ve Sönmez, 2015). Örneklem büyüklüğünün uygunluğu belirlenirken ise veri doygunluğunun olduğu benzer çalışmaların incelenmesi araştırmacıların çalışmalarına yön vermelerine yardımcı olabilmektedir (Başkale, 2016). Araştırmanın veri toplama aşaması 03.12.2018 – 13.12.2018 tarihleri arasında Aydın Adnan Menderes Üniversitesi'nde bulunan örgün eğitim programında turizm rehberliği eğitimi alan lisans öğrencilerine açık uçlu soru formu cevaplatılarak gerçekleştirilmiştir. Seçilen örneklem

grubunda derslere devam eden 25 katılımcıya yapılandırılmış 6 sorudan oluşan açık uçlu soru formu uygulanmış ve benzer çalışmalar (Akçay vd., 2018; Aydın ve Selvi, 2012; .Gömlüksiz ve Kılınç, 2012; Özleyen ve Tepeci, 2017) dikkate alınarak bu örneklem sayısının değerlendirme için uygun olduğuna karar verilmiştir. Değerlendirmeye alınan soru formlarından elde edilen verilerin çözümlenmesinde bilgisayar destekli içerik analizi yapılmıştır. Nitel araştırmalar yoluyla toplanan ham veriler içerik analizi kapsamında; ilk olarak ayıklanır. Bu süreçte araştırmacılar, araştırmanın amacına uygun hangi verileri araştırmaya dahil edeceklerine veya araştırma dışında bırakacaklarına, veri setlerinin sınıflandırılma yöntemlerine karar vererek verileri ayıklama (azaltma) yoluna giderler (Özdemir, 2010: 329). Daha sonra, frekans ve yüze analizleri ile önem sırasına konularak görselleştirilir, öğelerin yoğunluğu ve önemi anlaşılmasına çalışılarak da sonuçlar değerlendirilir (Karadağ, 2010; Özdemir, 2010; Patton, 2014). Bu yöntemlerle elde edilen bulgular ise aşağıda verilmiştir.

BULGULAR

Araştırmaya katılanların (% 100) üniversite dördüncü sınıf olmalarının yanında, (% 100) katılımcıların yaş aralıkları 19-25 arasındadır ve (% 56) kadın, (% 44) erkek öğrenci ile araştırma tamamlanmıştır.

Tablo 2. Uzaktan eğitim programları hakkında bilgi sahibi olma ile ilgili bulgular

Görüşler	N	%
Evet (var)	9	% 36
Hayır (yok)	16	% 64

Tablo 2 incelendiğinde katılımcıların küçük bir kısmının (%36) üniversitelerin uzaktan eğitim programları hakkında bilgi sahibi oldukları ve büyük bir kısmının (%64) üniversitelerin uzaktan eğitim programlarının olduğunu hiç duymadıkları ortaya çıkmaktadır.

“Üniversitelerin uyguladıkları uzaktan eğitim programları hakkında herhangi bir bilginiz var mı? (Varsa nelerdir?)” sorusuna araştırmaya katılanlar tarafından verilen bazı cevaplar aşağıdaki gibidir.

K 4. “Evet var. Açık öğretimin çevrimiçi halidir.”

K 13. “Evet var. İletişim teknolojileri aracılığıyla kullanılan eğitim yöntemi.”

K 14. “Derslerin iletişim teknolojileri aracılığıyla öğrencilere gösterilmesi yöntemidir.”

Tablo 3. Turist rehberliği bölümü eğitimini uzaktan eğitim ile tamamlama isteğine ilişkin bulgular

Görüşler	N	%
Evet (isterdim)	6	% 24
Hayır (istemezdim)	19	% 76

Tablo 3 incelendiğinde katılımcıların küçük bir kısmının (%24) turist rehberliği bölümü eğitimini uzaktan eğitim ile tamamlamak istedikleri ve büyük bir kısmının (%76) bu bölümü uzaktan eğitim ile tamamlamak istemedikleri ortaya çıkmaktadır.

“Halen okumakta olduğunuz bölüm olan turist rehberliği bölümünü yüz yüze eğitim yerine uzaktan eğitim ile tamamlamak ister miydiniz? (Evet/ Hayır/ Neden?)” sorusuna araştırmaya katılanlar tarafından verilen bazı cevaplar aşağıdaki gibidir.

K 5. “Hayır istemezdim. Sınıfta ve farklı bir şehirde ailen ayrı yaşayarak farklı kişilerle iletişime geçmek bile bir kültür sağlıyor.”

K 6. “Hayır istemezdim. Sınıfta yüz yüze verilen eğitim değerlidir ve hocaların anlatımlarında tecrübe ve deneyimlerinden faydalanmaları etkili bir öğretme yöntemidir.”

K 9. “Hayır istemezdim. Derslerde aldığımız anlatımlardan sonra okulun desteği ile sektör içerisinde kişilerle iletişime geçip eğitim gezileri düzenleme şansımız oluyor.”

Tablo 4. Uzaktan eğitim programının olumlu ve olumsuz yönlerine ilişkin bulgular

Görüşler	N	%
Olumsuz	7	% 28
Hem olumlu hem olumsuz	16	% 64
Fikrim yok	2	% 8

Tablo 4 incelendiğinde katılımcıların bir kısmının (%28) uzaktan eğitim programının olumsuz yönleri olduğunu, büyük bir kısmının (%64) hem olumlu hem de

olumsuz kısımlarının olduğunu ve küçük bir kısmının (%8) bu konuda fikir beyan etmediğini görmekteyiz.

“Turist rehberliği uzaktan eğitim programının sizce olumlu/olumsuz yönleri neler olabilir?” sorusuna araştırmaya katılanlar tarafından verilen bazı cevaplar aşağıdaki gibidir.

K 7. “Olumlu yönü; Uzaktan eğitim süresince bir yerde sürekli yerleşik olarak oturum gerekmediği için kişilerin farklı alanlarda kendini geliştirebilmesi için vakit kalır.”

“Olumsuz yönü; Uzmanlaşma ve profesyonelleşme uzaktan eğitim yapıldığı sürece daha zordur.”

K 13. “Olumlu yönü; Uzaktan eğitim süresince bireyler ekonomik olarak daha az bir eğitim masrafına katlanmak zorunda kalırlar.”

“Olumsuz yönü; Ders sırasında yapabildiğimiz gibi soru sorma ve iletişim imkanı yoktur.”

K 21. “Olumlu yönü; Maddi anlamda daha rahat bir eğitim hayatı geçirilir ve bir işte çalışma imkanı bulunabilir.”

“Olumsuz yönü; Ders veren hocalardan ve okulda bulunan diğer hocaların tecrübe ve deneyimlerinin bulunduğu bir ortamdan mahrum kalınır, bilgiler daha basit ve genel olur, yüz yüze eğitim görenlere haksızlık olur.”

Tablo 5. Uzaktan eğitimin rehberlik mesleği icrası (meslekte çalışabilmek) yeterliliğine ilişkin bulgular

Görüşler	N	%
Evet (buluyorum)	2	% 8
Hayır (bulmuyorum)	23	% 92

Tablo 5 incelendiğinde katılımcıların ufak bir kısmının (%8) turist rehberliği icrasında uzaktan eğitim alanların meslekte çalışabilmek için yeterli olabileceklerini belirtirken, katılımcıların tamamına yakını (%92) bu mesleği yapabilmek için uzaktan eğitim almanın yeterli olmayacağını belirtmişlerdir.

“Turist rehberliği uzaktan eğitim programını tamamlamanın rehberlik mesleğinin icrası (meslekte çalışabilmek) için yeterli buluyor musunuz?” sorusuna verilen bazı yanıtlar aşağıdaki gibidir.

K 8. “Uzaktan eğitim alanlar, turist rehberliğinin çalışma alanında etkisiz olurlar çünkü alan hakkında deneyimleri olmaz.”

K 11. “Uzaktan eğitim alanlar hocaların deneyim ve tecrübelerinden hatta okul tarafından düzenlenen ve meslek üyeleri tarafından desteklenen eğitim amaçlı gezilere katılma imkânı bulamazlar.”

K 23. “Uzaktan eğitim alanlar soru cevap hakkına sahip olamazlar.”

Tablo 6. Uzaktan eğitim (turist rehberliği programı) azaltılması/yaygınlaştırılmasına ilişkin bulgular

Görüşler	N	%
Yaygınlaştırılabilir	6	% 24
Azaltılmalı	19	% 76

Tablo 6 incelendiğinde katılımcıların küçük (%24) bir kısmının turist rehberliği uzaktan eğitim programının yaygınlaştırılabileceğini, büyük (%76) bir kısmının turist rehberliği uzaktan eğitim programının azaltılması gerektiğini belirtmişlerdir.

“Turist rehberliği uzaktan eğitim programlarının yaygınlaştırılması/azaltılması hakkında düşüncelerinin nelerdir?” sorusuna verilen bazı yanıtlar aşağıdaki gibidir.

K 15. “Bu bölümü yüz yüze eğitim ile tamamlamaya çalışanlara haksızlık oluyor.”

K 19. “Fırsat eşitliği değil eşitsizliği oluyor. Tecrübe ve deneyimlere dayanmayan bir şekilde ders alanlar rehberlik mesleğini icra ederken kötü yaparlar.”

K 20. “Yüz yüze eğitime emek harcayanlara yanlış yapılmış oluyor.”

Tablo 7. Uzaktan eğitim ve yüz yüze eğitimin etkin öğrenmeye katkı farkına ilişkin bulgular

Görüşler	N	%
Hayır fark yoktur	2	% 8
Evet fark vardır	23	% 92

Tablo 7 incelendiğinde katılımcıların çok az (%8) bir kısmının uzaktan eğitim ve yüz yüze eğitim arasında etkin öğrenmede fark bulunmamaktadır ve büyük (%92) bir kısmı evet uzaktan eğitim ve yüz yüze eğitim arasında etkin öğrenmede fark vardır demişlerdir.

“Turizm rehberliği eğitimi faaliyetlerinin etkin öğrenmeye katkısı bakımından uzaktan eğitim ile yüz yüze eğitim arasında farklar var mıdır? (Evet/Hayır/Nelerdir?)” sorusuna verilen bazı cevaplar aşağıdaki gibidir.

K 3. “Evet vardır. Yüz yüze eğitimde öğrencinin kafasına takılan cevaplar kolayca sorulup karşılığı alınabilir.”

K 9. “Evet vardır. Yüz yüze eğitim alanlar deneyim ve tecrübeli hocalardan ders almaktadırlar buda eğitimde önemli bir süreçtir.”

K 14. “Evet vardır. Yüz yüze eğitimde iletişim yoluyla öğrenme vardır.”

SONUÇ VE ÖNERİLER

Uzaktan eğitimin teknolojinin gelişimi ile birlikte hayatımızda büyük bir yere sahip olacağı öngörülebilir. Bunun yanında birçok eğitim programında uzaktan eğitim verildiği görülmektedir.

Araştırmaya katılanlardan anlaşılmaktadır ki katılımcıların büyük bir kısmı uzaktan eğitim programlarına sıcak bakmamaktadır hatta kapatılmasını istemektedirler. Katılımcılar uzaktan eğitimin olumlu ve olumsuz yönleri ile ilgili düşüncelerini şu şekilde dile getirmişlerdir: Olumlu yönü “*Uzaktan eğitim süresince bireyler ekonomik olarak daha az bir eğitim masrafına katlanmak zorunda kalırlar.*” Olumsuz yönü ise “*Ders sırasında yapabildiğimiz gibi soru sorma ve iletişim imkânı olmamasıdır*”. Katılımcıların bu şekilde görüş belirtmesinin başlıca nedeni uzaktan eğitim ile geleneksel eğitim anlayışının eşit şartlara sahip olmadığını düşünmeleri olabilir. Bir diğer sebep de düşük puan alan öğrencilerin yüz yüze eğitim olanaklarından mahrum kalabileceklerine yönelik endişeleri olabilir. Bunların yanında katılımcıların belirttiği bir diğer nokta *yüz yüze eğitim başarılı bir eğitim aracı olarak görülürken uzaktan eğitim alanların yeterliliklerine şüpheyle bakmalarıdır.*

Araştırmada dikkat çeken bir diğer nokta yüz yüze eğitim alan öğrencilerin bu tercihlerini yaparken *öğretim elemanlarının tecrübe ve deneyimlerini öncelikli olarak dikkate aldıklarıdır*. Ayrıca soru sorup cevap alabilme imkânı olduğu için yüz yüze eğitimi tercih ettikleri, iletişimin öğrenme de büyük bir etkiye sahip olduğunu düşündükleri için bu yönde bir tercih yaptıklarıdır. Katılımcıların dikkat çekici olarak belirttikleri bir nokta uzaktan eğitimin başlaması ile birlikte *yüz yüze eğitime emek harcayanlara yanlış yapılmış olduğudur*.

Araştırma bulgularına göre katılımcıların turizm rehberliği eğitimin verilmesinde öncelikli tercihleri *yüz yüze eğitimde iletişim yoluyla öğrenme* yöntemidir.

Bu da göstermektedir ki katılımcılar turizm rehberliği eğitiminde birebir iletişimin daha önemli olduğunu düşünmektedirler. Katılımcılar uzaktan ve geleneksel eğitim yöntemlerini değerlendirirken bazı öneriler dile getirmişlerdir. Bu öneriler şu şekildedir (1) Rehberlik mesleği yüz yüze eğitim alanlara bırakılmalıdır (2) Yüz yüze eğitim alanlar eşitsizlikle karşılaşmamalıdır (3) Ekonomik durumu elverişsiz olan öğrenciler için uzaktan eğitim programları avantajlı olabilir.

Öğrenciler İçin Öneriler

Bu araştırmaya dahil olan kişiler yüz yüze eğitim alan turist rehberi adaylarıdır. Bu bakımdan yüz yüze eğitim alan turist rehberi adayları, uzaktan eğitim alan öğrencilere göre kendilerini daha şanslı hissetmektedirler. Bunun ötesinde yüz yüze veya uzaktan eğitim almış olsun sektör içerisinde kendini geliştiren daha hızlı alana adapte olabilen turist rehberi adaylarının sektör içerisinde bir adım önde olacağı unutulmamalıdır. Bu bağlamda aynı sektörde bulunan rakipleri ile yarış halinde olmaları okul yıllarından itibaren sektöre adım atmaları (aprenti rehberlik veya acente görevli olarak turlarda çalışmak) sektör içerisinde yer alabilmeleri için etkili bir yol olacaktır.

Bununla beraber araştırmada dikkat çekici konulardan bir tanesi yüz yüze eğitim alanlarının iletişim becerilerinin daha fazla olduğunun belirtilmesidir. Bu bakımdan yüz yüze eğitim alan veya uzaktan eğitim alan turist rehberi adaylarına iletişim becerilerini geliştirmeleri konusunda destek almalarının gelecekte kendilerine sektörde öncelik sağlayacağı söylenebilir.

Sektör İçin Öneriler

Bu araştırma turist rehberliği öğrencilerinin uzaktan eğitim konusunda düşüncelerini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Sektör içerisinde hizmet veren turist rehberlerinin meslekte yeterlilik konusunda kıyaslamasını ancak meslek birlikleri ve seyahat acenteleri etkili yapabilir. Sektör yöneticileri uzaktan eğitim almış rehberlerle, geleneksel eğitim almış olan rehberin verimlilik ve performanslarını karşılaştırarak mesleki yaşamda hangisinin daha etkili olduğunu değerlendirebilirler.

Burada ifade edilen ister uzaktan eğitim alsın isterse yüz yüze eğitim almış olsun turist rehberliği ruhsatnamesine sahip olan kişiler ülkedeki elçiler gibi görüldükleri için kendilerini geliştirmelidirler. Bu bakımdan yapılan eğitim gezilerinin arttırılması, daha önce eğitim yapılmayan bölgelere yapılması ile birlikte turist rehberlerinin kendilerini geliştirmelerinde faydalar sağlayacaktır.

Ayrıca araştırmaya katılanlar uzaktan eğitim programını bitirenlerin alan ile ilgili hiçbir çalışmaya katılmadan sadece sınavlar ve sertifikasyon zamanında yapılacak bir tur süreci ile belgelerine sahip olacakları ve bununda tecrübesiz rehberliği ortaya çıkaracağını belirtmişlerdir. Türkiye'nin en önemli sektörlerinden biri olan turizm sektöründe zaten sektör dışı çok sayıda personelin istihdam edildiği gerçeğinin yanında bu tarz programların mezunları ile birlikte sektörün çalışma alanının daha da daralacağı düşünülebilir.

Gelecek Araştırmacılara Öneriler

Yapılacak gelecek araştırmalar için turizm eğitiminde turizm rehberliği dışındaki programlar ile karşılaştırmalı yapılacak olan araştırmalar sektörün geleceği için daha verimli olabilir. Bunun yanında yapılan araştırma geleneksel eğitim veren turizm rehberliği bölümünde tamamlanmıştır ve bu bölüm mezunları ile uzaktan eğitim programını tamamlayarak sektöre adım atan turist rehberlerinin karşılaştırılması gelecekteki araştırmacılara önerilebilir.

Yapılan çalışma üniversite son sınıf öğrencileri ile tamamlanmıştır. Bunun yanında tüm okul öğrencileri ile yapılacak daha geniş ve kapsamlı bir araştırma daha kapsamlı sonuçlar ortaya koyabilir. Son olarak gelecekte yapılacak çalışmaların diğer bölümler için ayrı ayrı yapılması durumunda daha verimli bilgilerin ortaya çıkabileceği gerçeğini yadsımamak gerekir.

KAYNAKÇA

- Afifi, G. M. (2011). E-learning as an alternative strategy for tourism higher education in Egypt. *Quality Assurance in Education*, 19(4), 357-374.
- Akçay, S., Yağcı, K. ve Efendi, M. (2018). Paylaşmak ya da paylaşmamak bir mesleğin sonu mu?. Hacıoğlu, N., Avcıkurt, C., Kılıç, A. ve Ulusoy Yıldırım, H. (Ed.) *Turist Rehberliği Üzerine Güncel Araştırmalar* (ss. 479-494). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Aksu, M., ve Bucak, T. (2012). Mesleki turizm eğitimi. *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(2), 7-18.
- Arslantürk, Y., Küçükergin, F. N. ve Apalı, Z. (2016). *Turist rehberliği eğitiminde güncel durum ve kavram karmaşası*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Akıncı, Z., ve Sönmez, N. (2015). Engelli bireylerin erişilebilir turizm beklentilerinin değerlendirilmesine yönelik nitel bir araştırma. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 26(1), 97-113.
- Aydın, E., ve Selvi, M. S. (2012). Kırsal turizm tanıtımında yerel paydaşların rolü: Arhavi örneği. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, (2), 133-144.
- Başkale, H. (2016). Nitel araştırmalarda geçerlik, güvenilirlik ve örneklem büyüklüğünün belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9(1), 23-28.
- Beldarrain, Y. (2006) Distance education trends: Integrating new technologies to foster student interaction and collaboration, *Distance Education*, 27(2), 139-153.
- Buhalis, D., & Law, R. (2008). Progress in information technology and tourism management: 20 years on and 10 years after the Internet—The state of e-Tourism research. *Tourism management*, 29(4), 609-623.
- Çoban, S. (2012). Uzaktan ve teknoloji destekli eğitimin gelişimi. *Retrieved*, 1, 2013.
- Dağdeviren, A. (2007). Lisans düzeyinde turizm eğitimi veren kurumların ders programlarının fonksiyonel açıdan değerlendirilmesi (*Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*), Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Deale, C. S. (2013). Incorporating second life into online hospitality and tourism education: A case study. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 13, 154-160.
- Erdinç, B., S., Yılmaz, G. (2012).Günümüzde turizm eğitiminin yükseköğretim içerisindeki yeri. *Turizm Eğitimi Konferansı Tebliğler Kitabı*, (17-19 Ekim). Ankara, 17-19.
- Eker, N., ve Zengin, B. Turizm rehberliği eğitimi müfredatlarının uygulama yeterliliğinin profesyonel turist rehberleri bakış açısıyla irdelenmesi. *Turar Turizm ve Araştırma Dergisi*, 5(2), 4-19.

Gömleksiz, M. N., ve Kılınc, H. H. (2012). Küreselleşmenin eğitim programları üzerindeki etkisine ilişkin akademisyen görüşleri: Nitel bir çalışma. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(17), 397-413.

Hacıoğlu, N. ve GÜDÜ Demirbulat, Ö. (2014). Türkiye’de Turizm Rehberliği Eğitiminin İlgili Mevzuat Çerçevesinde Kavramsal Analizi. *15. Ulusal Turizm Kongresi (13-16 Kasım 2014) Bildiriler Kitabı*, Ankara, 170-185.

<https://sbe.batman.edu.tr/Sayfalar/Akademik-Birimler/Enstituler/Sosyal-Bilimler-Enstitusu/Programlar/Yukse-Lisans-Programlari/Turizm-Rehberligi-A-B-D-Tezli-Yukse-Lisans-Programi/8862> erişim tarihi: 13.12.2018.

<https://ebys.ege.edu.tr/ogrenci/ebp/organizasyon.aspx?kultur=tr-tr&Mod=2> erişim tarihi: 13.12.2018.

<http://turizm.giresun.edu.tr/index.php/ekoturizm-rehberligi-tezli-yukse-lisans-programi-2018-2019-guz-ya-riyili-acilan-dersler/> erişim tarihi: 13.12.2018.

<http://turizm.akdeniz.edu.tr/turizm-rehberligi-tezli-yukse-lisans/> erişim tarihi: 13.12.2018.

http://www.balikesir.edu.tr/index.php/baun/birim/sosyal_bilimler_enstitusu/menu/90094 erişim tarihi: 13.12.2018.

<http://www.mersin.edu.tr/akademik/sosyal-bilimler-enstitusu/anabilim-dallari/turizm-rehberligi-anabilim-dali/programlar/turizm-rehberligi-yukse-lisans> erişim tarihi: 12.12.2018.

<https://le.ahbv.edu.tr/posts/view/title/yukse-lisans-programi-208444?siteUri=le> erişim tarihi: 12.12.2018.

<https://tf.ogu.edu.tr/Sayfa/Index/43/yukse-lisans-programlari> erişim tarihi: 12.12.2018.

http://www.selcuk.edu.tr/sosyal_bilimler/birim/web/sayfa/ayrinti/6986/tr erişim tarihi: 12.12.2018.

<https://sbe.nevsehir.edu.tr/tr/17386> erişim tarihi: 12.12.2018.

<http://turizm.aku.edu.tr/turizm-rehberligi-anabilim-dali/> erişim tarihi: 11.12.2018.

<https://yokatlas.yok.gov.tr/onlisans-program.php?b=39025> erişim tarihi: 11.12.2018.

İşçeli, Z., ve Kılıç, Ö. Ü. G. (2018). Lisans düzeyinde turizm rehberliği eğitimi veren fakültelerin müfredatlarının incelenmesi. *Turist Rehberliği Dergisi* 1(1), 41-56.

Karadağ, E. (2010). Eğitim bilimleri doktora tezlerinde kullanılan araştırma modelleri: Nitelik düzeyleri ve analitik hata tipleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16(1), 49-71.

Kürkcü, M. (2016). Turist Rehberliği Eğitimi Konusunda Değerlendirmeler. *17. Ulusal Turizm Kongresi*, 20-23.

Olçay, A. (2008). Türk turizmde eğitimin önemi. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 7(2), 383-390.

Olçay, A., ve Döş, B. (2016). Turizm eğitimi alan öğrencilerin internete dayalı uzaktan eğitim yöntemine yönelik görüşlerinin belirlenmesi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 727-750.

ÖSYM (2018). Yükseköğretim programları ve kontenjanları kılavuzu. <https://www.osym.gov.tr/TR,15240/2018-yuksekogretim-programlari-ve-kontenjanlari-kilavuzu.html> erişim tarihi: 28.12.2018.

Özdemir, M. (2010). Nitel veri analizi: Sosyal bilimlerde yöntem bilim sorunsalı üzerine bir çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323-343.

Özleyen, E. ve Tepeci, M. (2017). Manisa’da yöresel yemeklerin ve lezzetlerin turizmin gelişimine katkısının belirlenmesi. *Turizm Akademik Dergisi*, 4(2), 139-152.

Patton, M. Q. (2014). Nitel çalışma ve değerlendirme yöntemleri, (Çev. Ed. Bütün ve Demir) (Üçüncü Baskıdan Çeviri). Ankara: Pegem Yayıncılık.

Sahin, Y. G., & Balta, S. (2007). Distance education techniques to assist skills of tourist guides. *Journal of Educational Technology & Society*, 10(2), 213-224.

Sigala, M. (2002). The evolution of internet pedagogy: Benefits for tourism and hospitality education. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport and Tourism Education*, 1(2), 29-45.

Sigala, M. (2013). Investigating the Factors Determining e-Learning Effectiveness in Tourism and Hospitality Education, *Journal of Hospitality & Tourism Education*, 16(2), 11-21.

TUREB (Turist Rehberleri Birliği, 2012). 6326 Sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu. *Resmi Gazete*, Sayı: 28331.

TUREB (Turist Rehberleri Birliği, 2018). Nasıl rehber olunur? <http://tureb.org.tr/tr/Page/Detail/75> erişim tarihi: 10.12.2018.

TUREB (Turist Rehberleri Birliği, 2018). Rehber İstatistikleri. <http://tureb.org.tr/tr/RehberIstatistik/> erişim tarihi: 18.12.2018.

Turist Rehberliği Meslek Yönetmeliği (2014). <http://teftis.kulturturizm.gov.tr/TR-120445/turist-rehberligi-meslek-yonetmeliği.html> erişim tarihi: 20.12.2019.

Türker, A., Güzel, F. Ö., ve Türker, G. Ö. (2012). Turizm aktörü olarak profesyonel turist rehberlerinin Türkiye’deki rehberlik eğitim sistemine bakış açılarını belirlemeye yönelik bir odak grup çalışması. *Turizm Eğitimi Konferansı Tebliğler*, 17-19.

Ünlüönen, K., ve Boylu, Y. (2005). Türkiye’de yükseköğretim düzeyinde turizm eğitimindeki gelişmelerin değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(12), 11-32.

Üzümcü, T. P., Alyakut, Ö., ve Günsel, A. (2015). Turizm eğitimi alan öğrencilerin, mesleğin geleceğine ilişkin bakış açıları. *Balikesir University Journal of Social Sciences Institute*, 18(33), 179-199.

Yenipınar, U., ve Zorkirişçi, A. (2013). Türkiye ve Avrupa Birliği ülkelerinde turist rehberliği eğitimi. *Cag University Journal of Social Sciences*, 10(2), 111-136.

Yıldırım, K. (2010). Nitel araştırmalarda niteliği artırma. *İlköğretim Online*, 9(1), 79-92.

Zaitseva, N. A., Larionova, A. A., Yakimova, N. S., Leukhova, M. G., & Radina, O. I. (2017). Methodological aspects of foreign language teaching in the preparation of the tour guides. *Modern Journal of Language Teaching Methods*, 7(4), 410-424.